

ОГНЬОВЕ В ДЪЛВИНИТЕ

Arthur Clarke
The Fires Within

- Това - каза самодовлно Карн - ще те заинтересува. Хвърли му един поглед!

Той побутна папката, която четеше до преди малко и аз реших, за кой ли път вече, че ще поискам да го преместят, а ако не уважат молбата ми, да преместят мен.

- Какво съдържа? - попитах доста вяло.

- Обширен доклад от някой си доктор Матюс до Министъра на науката - и го размаха под носа ми. - Прочети го де!

Без голям ентузиазъм започнах да го прелиствам. След малко вдигнах поглед и признах с нежелание:

- Може и да си прав... този път. Не казах нищо повече, докато не го изчетох.

Уважаеми Министре (започваше писмото), по ваше нареждане ви представям специалния си доклад за експериментите на професор Ханкок, които дадоха неочаквани и необикновени резултати. Нямах време да му придам по-прегледен вид и Ви го изпращам така, както го диктувах.

Тъй като Вашето внимание сигурно е ангажирано с много проблеми, ще съобщя накратко характера на взаи-моотношенията ни с професор Ханкок. До 1955 година професорът оглавява-ше катедрата "Келвин", откъдето бе освободен, за да поеме професурата по електроинженерство в университета "Брендън", откъдето бе освободен, за да се заеме със своята изследователска дейност. За тази цел той прив-лече като сътрудник покойния вече доктор Клейтън, бивш главен геолог към Министерството на горивата и енергията. Съвместната им работа бе субсидирана от Фондацията "Паул" и Кралското дружество.

Професорът се надяваше да развие на практика идеята си за сонар, като средство за точни геоложки проучвания. Сонар, както сигурно знаете, е акустичният еквивалент на радара и макар да не е толкова популярен, той е по-стар с няколко милиона години, тъй като прилепите го използват много ефективно за откриване на насекоми и препятствия през нощта. Професор Ханкок имаше намерение да изпраща мощни свръхзвукови импулси в почвата и да "сглобява" от полученото ехо картината на онова, което се намира под нас. Изображението на картината трябваше да се получава на катодно-лъчева тръба и цялата система щеше да бъде аналогична на типа радарни инсталации, използвани в самолетите за разчитане на терена през облаци.

През 1957 година двамата учени вече бяха постигнали известен успех, но средствата им се бяха изчерпили. В началото на 1958 година те отправиха иск за цялостна субсидия направо до правителството. Доктор Клейтън изтъкваше огромното значение на устройството, което би ни дало възможност да направим нещо като рентгенова снимка на земната кора и ми-нистърът на горивата го одобри преди да го препрати. По онова време докладът на комисията "Върнал" току що бе публикуван и ние бяхме приели сериозно задачата за бързото решаване на по-значимите случаи от този характер в стремежа ни да предотвратим евентуалните критични нападки. Посе-тих професора без излишно протакане и представих доклад с положително становище. Първата вноска от нашата субсидия (С-543 А-68) бе преведена няколко дни по-късно. От този момент следя постоянно и отблизо работата по проекта и в известна степен

оказ-вам съдействие с технически съвети.

Апаратурата, използвана за експериментите, е сложна, но действието ѝ следва някои основни принципи. Специален предавател, който се движи непрекъснато по окръжност в басейн, пълен с тежка органична течност, генерира много кратки, но изключително мощни импулси от свръхзвукови вълни. Лъчите проникват в земната маса и "сканират" също като радарни лъчи, очакващи своето ехо. Посредством много находчиво решение на забавяща верига, чието действие въпреки изкушението си се въздържам да опиша, ехосигналите от различни нива могат да бъдат подбирани така, че образът на изследваните пластове се получава върху катодно-лъчевия екран по нормалния операционен способ.

Когато се срещнах с професор Ханкок за първи път, апаратурата му бе сравнително примитивна, но той успя да ми демонстрира разпределението на скалната маса на дълбочина няколкостотин фута, при което съвсем ясно се виждаше част от линията "Бейкърлу" на подземната железница, минаваща близо до неговата лаборатория. Значителна част от успеха си професорът дължеше на високата интензивност на свръхзвуковите удари. Още почти от самото начало той успяваше да генерира върху напрежения от няколкостотин киловата, като почти цялата енергия се поемаше от земята. Не бе безопасно да се стои до излъчвателя, дори забелязах, че поч-вата около него доста се загорява. Бях учуден от големия брой птици, които се събираха наоколо, но съвсем скоро открих, че ги привличат стотиците мъртви червеи останали по земята.

През 1960 година, когато почина доктор Клейтън, апаратурата работеше с енергийно ниво над един ме-гават, така че се получаваха образи с много добро качество от дълбочина една миля. Доктор Клейтън бе направил сравнение на резултатите със съществуващите геоложки проучвания и бе доказал абсолютно категорично значимостта на получената информация.

Смъртта на доктор Клейтън при автомобилна катастрофа бе истинска трагедия. Той бе стабилна опора в научните търсения на професора, който почти никога не се интересуваше сам от практическото приложение на резултатите от своя труд. Скоро след това забелязах определена промяна в отношението на професора, а някол-ко месеца по-късно той сподели с мен

новите си амбициозни планове. Бях се опитвал да го убедя да публикува постигнатите резултати (вече бе изразходвал над петдесет хиляди лири и отново срещаше трудности от страна на Комисията по обществените фондове), но той помоли за още една отсрочка. Смятам, че обяснението се крие в собствените му думи, които си спомням съвсем точно, защото бяха изречени с особен патос "Питали ли сте се някога - каза той, - какво всъщност представлява земята отвътре? С нашите мини и кладенци едва сме разчоплили повърхностния пласт. Това, което се намира вътре, ни е толкова непознато, колкото и обратната страна на луната. Знаем, че Земята е необикновено плътна - много по-плътна от това, което си личи по скалите и почвата на земната кора. Ядрото ѝ може и да е от плътен метал, но до този момент ние просто не сме имали възможност да го установим. Само на десет мили дълбочина налягането трябва да е трийсет тона на квадратен инч и дори повече, а температурата - няколкостотин градуса. А какво е състоянието в самия център - тук е безсилно и въображението. Налягането сигурно достига хиляди тонове на квадратен инч. Странното е, че след две-три години може и да стъпим на Луната, но дори и когато стигнем до звездите, все още няма да сме се приближили ни най-малко до ада, който се намира на четири хиляди мили под краката ни. За сега получавам ясни ехосигнали от дълбочина две мили, но се надявам до няколко месеца да повиша мощността на излъчвателя до десет мегавата. Вярвам, че с такава мощност обхватът ще стигне десет мили. При това нямам никакво намерение да спра дотук."

Въпреки силното впечатление, кое-то ми направиха думите му, запазих чувство на известен скептицизъм.

- Това е чудесно - казах, - но сигурно колкото по-дълбоко навлизаме, толкова по-малко нови данни ще получаваме от проучването. Високото налягане елиминира условията за съществуване на кухни и след още няколко мили ще

стигнете до хомогенна маса, чиято плътност ще нараства.

- Напълно е възможно - съгласи се професорът, - но още много неща могат да се научат от вълновите характеристики. Както и да е, това го разбираме, едва когато достигнем следващото ниво.

Този разговор проведохме преди четири месеца, а вчера станах свидетел на резултатите от проучването. Когато приех поканата да го посетя, професорът бе явно развълнуван, но не подсказа дори и с намек дали е открил нещо ново. Показа ми усъвършенстваната си апаратура и повдигна новия приемател от ваната. Чувствителността на датчиците бе много по-голяма и достатъчна за увеличение на обхвата около два пъти без да се отчита повишената мощност на излъчвателя. Докато наблюдавах кръговете, които описваше металната рамка, бях обзет от особено чувство, че тя изпраща и приема сигнали от райони, които човек не бе достигнал досега въпреки тяхната близост.

Когато влязохме в бараката, където се намираше устройството за преобразуване на сигналите, излъчвателят се намираше на стотина ярда, но изпитах някакъв неприятен гъдел, когато той го включи. Катодната тръба светна и в бавните кръгове се появи отново картината, която бях виждал вече много пъти. Този път обаче, в резултат на повишената мощност и чувствителност на апаратурата, се получи по-ясно изображение. Включих дълбочинната скала и фокусирах върху линията на подземната железница, която личеше съвсем ясно като тъмна ивица върху светлия екран. Едва бях започнал да следя образа и екранът се замъгли, но аз знаех, че причината е в преминаването на поредната мотриса.

Продължих да увеличавам дълбочината на проникване. Въпреки че многократно бях наблюдавал тази картина, винаги ме обземаше някакво безпокойство при вида на огромните светли обеми, понесли се към мен, вероятно - останки от ледници съществували преди петдесет хиляди години. Доктор Клейтън бе съставил таблица за ориентиране в пластове според тяхната хронология. Много скоро разбрах, че съм преминал през алувиалната почва и навлизам в огромната глинеста кора, която спира и задържа артезианските води на града. След малко стигнах до края ѝ, но спускането продължи през скален масив на дълбочина една миля.

Картината продължаваше да бъде чиста и ясна, въпреки че нямаше какво да се наблюдава, тъй като не се явяваха никакви структурни разлики. Налягането клонеше към хиляда атмосфери. Още малко и възможността за съществуване на каквито и да било кухини щеше да бъде сведена до нула, защото дори и скалите бяха се втечнили.

Прониквах все по-дълбоко, миля след миля, но през екрана минаваше само бледа мъгла, прорязвана единствено от ехосигналите отразени от парчета или масивни отломъци от по-плътна материя. С увеличение на дълбочината обаче те се срещаха все по-рядко или пък вече бяха толкова дребни, че ставаше невъзможно да бъдат регистрирани.

Обхватът на картината, естествено, непрекъснато се разширяваше. Размерите му вече бяха от порядъка на няколко мили и аз изпитвах чувството на летец вперил поглед в плътен фронт облаци на огромна височина. За момент получих световъртеж, като си представих бездната, в която гледах. Предполагам, че никога вече няма да възприемам света като стабилна маса. На дълбочина около десет мили спрях и погледнах професора. Известно време не бяха регистрирани никакви промени и знаех, че това е скален състав от безформена хомогенна маса. Направих няколко бързи изчисления на ум и потръпнах при мисълта, че налягането трябва да е най-малко трийсет тона на квадратен инч. Скенерът се въртеше вече съвсем бавно, защото слабите ехосигнали бяха започнали да си пробиват път много по-бавно през дълбините.

- Професоре - възкликнах, - поздравявам ви с успеха? Това е изключително постижение. Но изглежда вече сме стигнали до ядрото. Предполагам, че оттук до центъра на земята няма да настъпят никакви промени.

Той се усмихна някак кисело и каза:

- Продължете. Още не сте стигнали до края.

Нещо в гласа му ме заинтригува и разтревожи. Погледнах го изпитателно за миг - чертите на лицето му едва се различаваха в синьозелените отблясъци на катодно лъчевата тръба.

- До каква дълбочина можем да стигнем с това нещо? - попитах докато включвах отново апаратурата.

- Петнайсет мили - гласеше краткият отговор.

Зачудих се откъде знае, тъй като последните данни, които недвусмислено бях разчел, не надминаваха осем мили. Продължих безкрайното спускане през скалната маса, скенерът забавяше движението си, докато времетраенето на една пълна обиколка достигна пет минути. Чувах тежкото дишане на професора зад гърба си и по едно време облегалката на стола ми изпука под напора на пръстите му, които я стискаха.

Тогавата на екрана започнаха да се появяват бледи следи. Заинтригуван се наведох към него, като си помислих дали това може да е първата поява на желязното ядро на Земята. Скенерът описа агонизиращо бавно един сектор от деветдесет градуса после още един. И тогава. - Подскочих от стола като ужилен, викнах "Боже мой!" и се обърнах към професора. Само веднъж през живота си се бе случвало да преживея такъв шок - преди петнадесет години, когато случайно бях включил радиото и чух за експлозията на първата атомна бомба. Защото на екрана се разстиляше мрежа от тънки линии, които се пресичаха многократно и образуваха съвършено симетрична решетка.

Трябва да съм онемял за няколко минути, защото скенерът направи една пълна обиколка докато стоях като вкаменен от изненадата. Тогавата професорът заговори с мек, необичайно спокоен глас:

- Исках сам да се уверите в това, преди да ви го кажа. В момента обхватът на образа е с диаметър тринайсет мили, а квадратите са със страна от две-три мили. Забележете, че вертикалните линии се насочват към една сборна точка, а хоризонталните представляват арковидни криви. Наблюдаваме огромна конструкция от концентрични пояси; центърът ѝ трябва да се намира на огромно разстояние в северна посока, вероятно в района на Кеймбридж. А за размерите ѝ в другата посока можем само да гадаем.

- Но, за бога, какво е това?

- Очевидно е нещо изкуствено.

- Шегувате ли се? На дълбочина петнайсет мили!

Професорът посочи към екрана и продължи:

- Бог ми е свидетел, че направих всичко възможно, но не мога да проумея как природата би могла да създаде подобно нещо.

Не пропуснах и дума. Той продължи:

- Направих това откритие преди три дни, когато опитвах да установя максималния обхват на апаратурата. Мога да постигна и по-голяма дълбочина, но смятам, че конструкцията, която виждаме, няма да пропусне моите сигнали по-нататък поради изключителната си плътност. Опитах се да намеря обяснение като развих десетина различни теории, но в края на краищата се връщах все към една. Знаем, че долу налягането е от порядъка на осем-девет хиляди атмосфери, а температурата е достатъчно висока, за да втечни скалната маса. Но познатата ни материя по своята същност е почти празно пространство. Да предположим, че там долу, съществува живот - не органична форма на живот, естествено, а живот на основата на частично кондензирана материя, материя, в която електронните решетки са много малки или въобще отсъстват. Нали ме разбирате? На такива същества дори скалната маса на петнадесет мили дълбочина не би оказала по-голямо съпротивление отколкото водата, а нас и целия наш свят те биха възприели като безплътни призраци.

- Значи това, което виждаме...

- Е град или някаква подобна формация. Видяхте размерите му, така че можете да прецените и сам, каква цивилизация го е създавала. За нея светът, който познаваме ние - нашите океани, континенти и планини, не е нищо друго освен мъгла, окръжаваща нещо, което пък не се вписва в нашите представи.

Известно време и двамата мълчахме. Помня, че се почувствах като

неподготвен невежа заради това, че съм един от първите хора в света, научил ужасната истина. Защото и през ум не ми минаваше да се усъмня в нея. Само се чудех как ще реагира човечеството, когато научи за откритието. Наруших мълчанието пръв.

- Ако наистина сте прав, защо не са... които и да са те, защо не са установили контакт с нас?

Професорът ме погледна с израз на съжаление.

- Ние се смятаме за добри инженери, но по какъв начин бихме могли да установим контакт с тях? А освен това не съм сигурен, че контакти не е имало. Помислете за всички онези подземни същества от митологията - трoли, коболди и прочие. Не, напълно е изключено - вземам си думите назад. Но все пак идеята заслужава внимание.

По време на целия разговор картината на екрана не се промени: мрежата блестеше от своите дълбини като предизвикателство към нашия здрав разум. Опитах се да си представя улици и сгради, и същества, които се движат из тях, същества, които биха могли да преминат през нажежена до точката на топене скална маса, както рибите плуват във водата. Би било фантастично... и тогава си припомних невероятно тесния температурен обхват и граничните стойности на налягане, при които съществува човешката раса. Не те, а ние бяхме изроди, защото почти цялото вещество в космоса е с температури от порядъка на хиляди и дори милиони градуси.

- Е - промълвих бездушно, - какво ще правим сега?

Професорът се наведе енергично към мен.

- Първо трябва да научим много повече за тях и да пазим всичко в абсолютна тайна, докато не бъдем напълно уверени в точността на фактите. Можете ли да си представите каква паника ще настъпи, ако се допусне изтичане на тази информация? Неизбежно е разкриването на истината, но да го направим постепенно. Сам разбирате, че геоложката страна на моите проучвания губи всякакъв смисъл. Преди всичко трябва да изградим верига от станции, за да установим обхвата на тази система. Представям си ги на разстояния от по десет мили в северна посока, но би ми се искало да построя първата някъде в южната част на Лондон, за да разбера на каква площ се простира. Цялата операция трябва да се пази в абсолютна тайна също като строежа на първата верига радарни станции в края на трийсетте години. Едновременно с то-ва ще повиша мощността на моя излъчвател. Надявам се да постигна излъчване в по-тесни граници, като по този начин увелича пробивността на енергийния поток. Но това е свързано с всевъзможни механични труд-ности, поради което ще имам нужда от значителна помощ.

Обещах му да направя всичко възможно, за да осигуря допълнително субсидиране на проекта. Професорът се надява, че Вие ще успеете да посетите лично лабораторията му в най-скоро време. Към настоящето прилагам фотография на екрана, която, въпреки че не притежава рязкостта на изображението на оригинала, ще успее, надявам се, да послужи за доказателство, че не сме стрешили в наблюденията си.

Зная много добре, че нашата субсидия за Интерпланетарното дружество почти изчерпва годишния ни бюджет. Но съм уверен, че дори прекосяването на Космоса ще се окаже много по-маловажна задача в сравнение с незабавното продължаване на проучванията по това откритие, което може да предизвика фундаментални промени във философията и бъдещето на целия човешки род.

Облегнах се назад и погледнах Карн. В основни линии бях схванал всичко, въпреки че не бях разбрал някои неща в документа.

- Да - проточих, - такива работи! Къде е тази снимка?

Той ми я подаде. Качеството ѝ не бе добро, но сигурно бе копирана многократно преди да стигне до нас. Въпреки това мрежата личеше ясно и аз веднага я познах.

- Добри учени са били - изразих възхищението си. - Това е Каластеон, разбира се. Значи най-сетне стигнахме до истината, въпреки че за нея ни бяха необходими триста години?

- Защо те учудва това? - попита Карн. - Та ти сам знаеш какви планини

документация трябваше да преведем и колко трудно бе да направим копия преди всичко да се изпари.

Мълчах и мислех за странната раса, чиито реликви изследвахме. Само веднъж - и повече никога! - се бях издигал по голямата шахта, която нашите инженери бяха прокарали към Света на сенките. Беше страховито и незабравимо преживяване. Многобройните пластове на костюма ми под високо налягане затрудняваха движенията ми и въпреки изолационните им качества усещах невероятния студ около себе си.

- Колко жалко - продължих разсъжденията си на глас, - че нашето изплуване ги е унищожило изцяло. Били са интелигентна раса и сигурно бихме могли да научим много неща от тях.

- Не смятам, че имаме някаква вина - каза Карн. - Никога не сме допусkali дори, че при такива ужасни условия - почти във вакуум и при температура близо до абсолютната нула може да съществува какъвто и да било живот. Било е неизбежно.

Не бях съгласен.

- Смятам това за доказателство, че са били по-интелигентната раса. Все пак те първи са ни открили. Всички се смееха на дядо ми, когато твърдеше, че излъчването от Света на сенките, което бе регистрирал, сигурно е изкуствено.

Карн прокара едно от пипалата си по ръкописа и каза:

- Ние открихме истинската причина за това лъчение. Виж датата - точно една година преди откритието на дядо ти. Сигурно професорът е получил нужната му субсидия!

Той се изсмя цинично.

- Как ли е бил шокиран, когато е видял нашите да се появяват на повърхността точно под краката му!

Почти не чувах думите му, защото внезапно ме бе обзело много неприятно чувство. Помислих за хилядите мили скална маса под великия град Каластеон и повишаването на температурата и плътността ѝ в посока на непознатото ни ядро на Земята. Обърнах се към Карн.

- Не е никак смешно - казах тихичко. - Може би скоро ще дойде и нашият ред.

Последна редакция: 03-Feb-2001